

Asia: VN/9627/2026

Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausuntonne pääasiallinen sisältö

Lausuntonne pääasiallinen sisältö

Elintarviketeollisuusliitto ry ottaa lausunnossaan kantaa ainoastaan työelämätoimikuntien lakkauttamista koskevaan kohtaan.

Elintarviketeollisuusliitto ry vastustaa esitystä ja vaatii sen palauttamista valmisteluun ja toimivan, kolmikantaisen, valtakunnallisen ja lakiin perustuvan työelämäyhteistyörakenteen turvaamista.

Häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskeva ehdotukset

Lausuntonne koskien häiriötilanteen määrittelyä

-

Lausuntonne koskien ehdotusta yksityisten koulutuksen järjestäjien varautumisvelvollisuudeksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta oppivelvollisten ensisijaisuudelle poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

-

Lausuntonne koskien ehdotusta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudeksi 45 a §:ksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudeksi 52 a §:ksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta ylioppilastutkinnosta annetun lain uudeksi 4 a §:ksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta lukiolain uudeksi 18 a §:ksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta lukiolain 4 §:n muuttamisesta

-

Lausuntonne koskien ehdotusta tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain uudeksi 26 a §:ksi

-

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ää koskevat muutokset

Lausuntonne koskien lain 8 §:ään ehdotettavia muutoksia

-

Ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin ehdotettavat muutokset

Lausuntonne koskien lain 5 a §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Lausuntonne koskien lain 21 §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Lausuntonne koskien lain 22 §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Lausuntonne koskien lain 24 §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnat

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen työelämätoimikuntia koskevia muutosehdotuksia

Elintarviketeollisuus on Suomen kolmanneksi suurin teollisuudenala, ja Euroopassa suurin. Sen yritykset työllistävät Suomessa suoraan 44 000 ihmistä, koko ruokaketju 320 000. Sekä nyt että tulevaisuudessa suurin osa toimialalla työskentelevistä on ammattiosajia. Siksi ammatillinen koulutus ja sen työelämävastaavuus on toimialalle elintärkeää.

Ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnilla on ollut keskeinen rooli ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksessa, tutkintojen kehittämisessä ja työelämävastaavuuden turvaamisessa.

Elintarviketeollisuusliitto ry vastustaa esitystä ja vaatii sen palauttamista valmisteluun ja toimivan, kolmikantaisen, valtakunnallisen ja lakiin perustuvan työelämäyhteistyörakenteen turvaamista.

Työelämätoimikunnat ovat olleet keskeinen osa ammatillisen koulutuksen laadunvarmistusta, tutkintojen kehittämistä ja työelämälähtöisyyden toteutumista. Ne ovat muodostaneet valtakunnallisen, kolmikantaisen ja riippumattoman rakenteen, jossa työnantajat, työntekijät ja koulutuksen järjestäjät toimivat yhdessä. Toimikunnat ovat tuoneet koulutusjärjestelmään toimialakohtaista ja riippumatonta työelämän näkökulmaa, mahdollistavat systemaattisen työelämän osallistumisen koulutuksen kehittämiseen ja osaamisen arviointiin sekä täydentävät viranomaisohjausta ja koulutuksen järjestäjien toimintaa. Lisäksi toimikunnat ovat osaltaan varmistaneet osaamisen arvioinnin laadun, näyttöjen toteutuksen ja tutkintojen työelämävastaavuuden sekä turvaavat opiskelijoiden oikeusturvaa. Niiden lakkauttaminen heikentää yksiselitteisesti työelämän osallistumismahdollisuuksia ja kaventaa asiantuntemuksen saatavuutta. Koulutuksenjärjestäjillä ja Opetushallituksella ei ole ajantasaista tietoa yritysten koulutustarpeista, vaan se perustuu tilastoihin ja niistä tehtäviin arvioihin. Esityksen toteutuessa ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöön ei jäisi enää säännöksiä, jotka turvaisivat työelämän osallistumisen ammatillisen koulutuksen kehittämiseen.

Työelämätoimikuntien lakkauttamista perustellaan pääasiassa taloudellisilla syillä ilman selkeää korvaavaa mallia tai kattavaa vaikutusarviota. Esityksessä ei ole esitetty konkreettista suunnitelmaa siitä, miten ja mitkä työelämätoimikuntien tehtävät siirrettäisiin Opetushallitukselle tai miten niiden tehtävien hoito vastaisi nykyisen järjestelmän laajuutta ja vaikuttavuutta. Lisäksi säästöjen suuruutta ei ole avattu eikä arvioitu suhteessa ammatillisen koulutuksen laadulle ja työelämävastaavuudelle aiheutuviin riskeihin.

Elintarviketeollisuusliito huomauttaa, että työelämätoimikuntien kokonaiskustannukset ovat olleet todella maltillisia, koska lähes kaikki osallistujat käyttävät työnantajan tai omaa aikaansa työelämätoimikuntatyöskentelyyn. Maksettavat kokouspalkkiot ja matkakorvaukset ovat olleet alhaisia jäsenten käyttämään aikaan nähden. Työelämätoimikunnat ovat olleet yritysten keino vaikuttaa ammatilliseen tutkintojärjestelmään, josta syystä yritykset ovat olleet valmiita panostamaan henkilöstönsä työaikaan, todennäköisesti euromääräisesti enemmän kuin näkyvä kokonaiskustannus on ollut. Tämäkin seikka esityksen puutteellisista vaikutusarvioista puuttuu täysin.

Nykyjärjestelmän tilalle voidaan valmistella uusi, kustannustehokas ja vaikuttava malli, joka turvaa kolmikantaisen osallistumisen, toimialakohtaisen asiantuntemuksen, uskottavan ulkoisen laadunvarmistuksen sekä sujuvan yhteistyön työelämän ja koulutuksen välillä. Työelämätoimikuntien nykyisessä toiminnassa on kehittämistarpeita, ja järjestelmää voidaan keventää ja tehostaa. Yleistäminen ja niiden kutsuminen huonosti toimiviksi sivuuttaa sen tosiseikan, että on ollut myös erittäin hyvin ja tehokkaasti toimivia työelämätoimikuntia, jotka ovat pystyneet toteuttamaan tehtäviään tuoden lisäarvoa ammatilliselle koulutukselle.

Työelämätoimikuntien tehtäviin on kuulunut myös opiskelijoiden osaamisen arviointia koskevien oikaisupyyntöjen käsittely, mikä on keskeistä opiskelijoiden oikeusturvan kannalta. Esityksessä ei kuitenkaan ole selkeää ratkaisua siihen, miten Opetushallituksen riippumattomuus ja asiantuntemus turvataan jatkossa. Lisäksi koulutuksen järjestäjien oma laadunhallinta ja kaksikantainen arviointi

eivät riitä korvaamaan työelämätoimikuntien roolia valtakunnallisessa laadunvarmistuksessa. Koulutuksenjärjestäjän laadunvalvonta siirtyisi siis kokonaisuudessaan Opetushallitukselle virkatyöksi, jolloin laadunvalvonta tapahtuu ainoastaan pistokoeluonteisesti tai oikaisupyyntöihin perustuen. Oikaisupyyntöjen käsittelystä puuttuu esitetyssä muodossaan toimialakohtainen osaaminen, mikä heikentää oikaisupyyntöjen tasapuolista käsittelyä ja päätöstä.

Ehdotuksen kohdassa 4.2.6 sivulla 28 mainittu työelämätoimikuntien rajallisuus valvoa kattavasti ammatillisen koulutuksen järjestäjiä ei pidä elintarvikealalla paikkaansa, vaan on päätelmä työelämätoimikuntien kokonaisuudesta. Elintarvikealan työelämätoimikunta on tehnyt vierailukäynnin vuoden 2018 jälkeen kaikkiin aktiivisiin elintarvikealan perustutkinnon 32 koulutuksenjärjestäjään.

Samassa ehdotuksen kohdassa on mainittu, että ”työelämätoimikuntien vaikutus työelämään on ollut välillistä”. Huomautamme, että työelämätoimikunnassa saatuja tietoja on voitu käyttää yrityksissä päätöksenteon pohjana mm. koulutussuunnittelussa ja oppisopimuskoulutusten koulutuksenjärjestäjävalinnoissa.

Elintarviketeollisuusliitto on erityisen huolissaan tutkintojen perusteiden päivittämisestä jatkossa, että ne vastaavat yritysten tarpeisiin riittävän nopeasti sekä ovat riittävän käytännönläheisiä, että tutkintojen suorittaminen yrityksissä on mahdollista ja tarpeellista. Tutkinnoista tulee olla hyötyä yritykselle ja yrityksen työntekijöiden osaamisen kehittymiselle, joten perusteiden ajantasaisuus on todella tärkeää.

Täsmennykset toisen asteen lukuvuosimaksuja koskeviin säännöksiin

Lausuntonne koskien lukiolain 34 a §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annettuun lakiin ehdotettava muutos

Lausuntonne koskien lain 3 §:ään ehdotettavaa muutosta

-

